

Милован Глишић

ШИЛО ЗА ОГЊИЛО

Сценска пошалица у шест смицалица и једном магновењу

Драматизација:

Павле Јозић

ЛИЦА:

Ђир Трпко

Веља

Газда Тиосав

Први сељак

Газда Витомир

Други сељак

Господин Милован

Трећи сељак

Ђир Ставра

Прва цура

један Момак;

Друга цура

служи у Трпковој механи

Опис сцене:

На сцени се види предња фасада објекта у чијем су склопу:

- дућан (који има велики отвор и пулт; у окну отвора висе различити одевни и предмети за улепшавање – са једне стране, и, са друге, веници суве паприке, бакарно посуђе и све остало што би у једном дућану требало да постоји),

- зид собе (са прозором преко којег су решетке; у соби, иза решетака, спава кир Трпко; раздвоја дућан и механу),

- механа (споља су видљиви прозор и врата са басамком, два мала стола са по три столице на којима седе гости механе; требало би да заузима половину величине објекта).

Према потреби, објекат, односно његови делови, су мање или више осветљени. Исто тако, повремено се осветљава и пањ на левој страни просценијума.

I СМИЦАЛИЦА

Прва слика

(Јутро је.)

(Сцена је у полу-мраку. Испред механе и дућана пролази народ: послују, разговарају, итд. Испред механе, за једним столом, седе двојица сељака, а за другим – Господин Милован који пије ракију. Послују и разговарају са пролазницима ћир Трпко, ћир Ставра, две девојке... Целокупно динамично дејствовање на сцени служи као параван за off, помоћу којег Господин Милован уводи у причу.)

ГОСПОДИН МИЛОВАН: *(off, подвучен музичким етно мотивима)*

Да. Па, ето. Ћир Трпко не продаје више бозу ни кокице. Не. То је некад продавао по улицама београдским кад је био мали и кад се још није звао „ћир“. Сада је ћир Трпко, или, како он каже, „сега“ – велики газда. Овде под Космајем, држи он механу, а уз механу, ту одмах, и дућан. Уз то обоје има и двеста оваца и велики чајир, а обашка што има њива и других добара. Причају људи,

а људима ти је веровати, да је бар половину свега што сад има донела његова жена у мираз, а да се баш због мираза он и оженио њоме, на страну што је десет година старија.

(Пауза. Музика мало гласније, затим тише)

Има ћир Трпко навику. Зна се да нешто постаје навика онда када се, то нешто, стално ради. Вероватно је код ћир Трајка, госе код кога је испек'о занат за трговца и механџију, научио да све ради „сос рачун“. Уме да салети човека који пролази поред његове механе, не пропусти никог док с њим не пазари, а тако лако салети да га се човек не може отрести. Сваки дан купи он ма шта. Видео ја.

Друга слика

(Off полако престаје. Сцена је осветљена. Народ полако одлази. За столом испред механе остаје Господин Милован. Из механе излази ћир Трпко.)

Г. МИЛОВАН: Добро јутро, ћир-Трпко! Како иде?

ЋИР ТРПКО: *(Незаинтересовано)* Најлак, најлак...

Г. МИЛОВАН: Има ли који муштерија од јутрос?

ЋИР ТРПКО: *(Увређен и изнанађен питањем)* Ене, ти ће ми се распирувајеш?

Г. МИЛОВАН: Само питам, не љутите се. Нисам имао зле намере?

ЋИР ТРПКО: Е, свака ти је од јутрос зла! Зло на претек си има...

Г. МИЛОВАН: Није, заиста. *(Пауза. Види да неко долази.)*

Оно иде газда Тиосав? Биће је код вас кренуо?

ЋИР ТРПКО: Ма, ди? *(Види и он)* Гле, гле! Онија му торбиче како на раме?

Г. МИЛОВАН: Неће бити! Читав џак о рамену носи. Ви, ћир-Трпко, к'о да не видите баш најбоље?

ЋИР ТРПКО: Како рече? Ја не видим?!

Г. МИЛОВАН: Не, ја сам мислио да кажем...

ЋИР ТРПКО: *(Прекине га)*

Које си ти мислио? То које ја видим, ники не види! И што ја

видоф, на ови бели свет ники није! Ти јасно?

(Са леве стране сцене долази Тиосав и на рамену носи огромну торбу. Прекида започету расправу.)

ТИОСАВ: Помаже Бог!

Г. МИЛОВАН: Бог ти помог'о!

ЋИР ТРПКО: Живо здраво, Тиосаве!

ТИОСАВ: Добро јутро, ћир-Трпко!

ЋИР ТРПКО: *(Улагивачки)* Се-ди си, газда Тиосаве! Ће попијеш што?

ТИОСАВ: Нећу, ћир-Трпко! Идем неким послом...

ЋИР ТРПКО: *(Прекида га)* Их, послом? Бе, бе, бе! Немој ти мени о послу! А, што ти је то у туј цак?

ТИОСАВ: Мало воска...

ЋИР ТРПКО: Восак?!

ТИОСАВ: Мало воска понео...

ЋИР ТРПКО: Ене, мало! Ајде море попијемо 'едну!

ТИОСАВ: Немам кад, ћир-Трпко, бога ми.

ЋИР ТРПКО: Ајде, ајде, море!

ТИОСАВ: *(Збуњен)* Их, бре! Журим... Морао бих да се вратим пре мрака... Има се шта по авлији свршити...

Г. МИЛОВАН: *(Тиосаву)* Тешко ћете се извући.

ЋИР ТРПКО: *(Господину Миловану)* Опет се ти у шпекулација убациваш! Што сум ти казао отоич? Што? *(Тиосаву)*

Овија мое седе косе, кол'ко је има, неје видела оваки безобразлук! Одма' долазим! *(Улази у механу да донесе ракију)*

ТИОСАВ: *(Миловану)* Их, какав је! А и вас на ракијетину сврн'о, а, госн. Миловане?

Г. МИЛОВАН: Баш сте ви неки шаљивџија... Није, није. Свратио ја сâм. Дошао да поседим мало. Велим, идем ускоро, па да се још малко науживам док сам ту. Седите!

ТИОСАВ:*(Седа)* Ако, ако. Јесте о нама лепо писали у ти ваши списи?

Г. МИЛОВАН: Како о коме.

ЋИР ТРПКО: *(Доноси две чашнице ракије носећи их на послужавнику.)*...Ама што сега имам

ракија! Пред пашина мајка ће се не стиди! *(Послужи)*

ТИОСАВ: *(Узима чашицу; испија; мршти се.)* Их, ала пали!

ЂИР ТРПКО: А, живели?

ТИОСАВ: Каки? Опали ме! Ух!

ЂИР ТРПКО: Не ти каза, море. Ама, има ћир-Трпко...*(Кажирстом се куцне по челу. Пије ракију. Показује руком на торбу)* У Београд ће носиш тој?

ТИОСАВ: «Оћу. «Оћу, ћир-Трпко. Чујем добро пролази, па ко велим да се узме која пара.

ЂИР ТРПКО: Те лажу, море!

ТИОСАВ: Како...?

ЂИР ТРПКО: Не ти пројде, жив ми Господ.

ТИОСАВ: Ама немој тако!

ЂИР ТРПКО: Ма каки!

ТИОСАВ: Јучер човек прод'о по двадесет и пет гроша.

ЂИР ТРПКО: Човек? У Београд рече?

ТИОСАВ: Усред Београда, на пијаци. Онај Витомир, комшија ми. По двадесет и пет гроша.

ЂИР ТРПКО: За Витомира ми мени рече?

ТИОСАВ: Јес', јес', Витомир.

ЂИР ТРПКО: Восак за два'ес' пет!? Те лаже, ценабет! Не продаш ни по петнаис'.

ТИОСАВ: *(Устаје, кренуо би)* Ако не продам, ласно је вратити кући.

ЂИР ТРПКО: Да, да... Знајеш ли, Тиосаве, што? Ајде дај мени тај восак!

ТИОСАВ: Море батали! Нећеш ти да платиш.

ЂИР ТРПКО: Куј не плати? Ђе ти платим сос лепи пари. Што иштеш за ока?

ТИОСАВ: Па реко' ти: двадесет и пет гроша.

ЂИР ТРПКО: Их! Не се прави будала, Тиосаве! Ти платим шеснаис'.

ТИОСАВ: На за двадесет ти не дам.

ЂИР ТРПКО: Викам, осамнаис'?

ТИОСАВ: Аја! Не бива. *(Креће)*

ЂИР ТРПКО: Стани, стани мори де! Ти дам дваис'. Оћиш?

ТИОСАВ: Не могу, ћир-Трпко. Није вајде.

ЋИР ТРПКО: Не могу, па не могу! Што, не могу?

ТИОСАВ: Па како тако?

ЋИР ТРПКО: Ће одиш у Београд, ће потрошиш пари, ће дангубиш... Ће те кошта, море, еј! А и то, не ти фати ни десит ока.

ТИОСАВ: Оно, јес' дангуба, али баш не могу по то. *(Полази)*

ЋИР ТРПКО: *(Хвата торбу)* Е ти дам за дваис' и еден! Ајде! *(Окреће се према механи)* Овамо, детиње бе, тој кантар!

ТИОСАВ: Ама мало је, ћир-Трпко, богами!

ЋИР ТРПКО: Што, мало? Ни јесме своји људи.

ТИОСАВ: Мало је, бре!

ЋИР ТРПКО: Ајде, ајде!

ТИОСАВ: Их, бре, каки си то човек?*(Тиосав невољно спушта торбу на земљу. Долази послужитељ и доноси кантар)*

МОМАК: Еве, сега.

ЋИР ТРПКО: Дојде ли? Све видеф, ал тоа што ме овако еде – никуд! Бегај, море! *(Послужитељ отрчи. Трпко ставља торбу на кантар. Мери.)*

ЋИР ТРПКО: Аха, аха... што велија овија кантар? Вели: осум ока!

ТИОСАВ: Осам?! Не може бити! Каквих осам, бог с тобом?

ЋИР ТРПКО: Еве, на! Осум, да ме немаш.

ТИОСАВ: Колк'о јутрос сам мерио на мој кантар, па ак двањест ока.

ЋИР ТРПКО: Ене! Што ти имаш да мериш на твој кантар? *(Показује жиг на свом кантару)* Не виде ли то? Овија кантар, море, капетан го потврди!

ТИОСАВ: Капетан потврдио? А, ћир-Трпко, да није он како згодно ујдурисан?

ЋИР ТРПКО: Капетан?

ТИОСАВ: Много си ти наиван! За кантар питам?

ЋИР ТРПКО: Ене, пећанка да ми пресуди ако ј' има каки фалинки!

ТИОСАВ: Е, ја не знам, богами! Ама, брате, осам ока...? Да је барем по оке... ја ли оку мање – ајде де... Али четири?!

БИР ТРПКО: Камик да едем, ако те преварим! Осум, жив ми Господ. На, види го, види!

ТИОСАВ: Бог с нама. Одиста осам. Ама аја – не може бити. Не могу ја никако. Бар да је...

БИР ТРПКО: Аман! Ево, на ови пари да се с њи сефтиш... мени дај ту цак... Тако. Де, бе! Неје хасница. Здрав да си! *(Улази у механу)*

Трећа слика

ТИОСАВ: *(Заборавио је да је Милован ту. За себе.)*

Лепо мени вели моја Живана: „Не сврћи, море, оним Цинцару!“ Аја, не да мени ђаво... Баш ако ће, све сам само не... *(Види Милована)*...Како се каже за оног што воли Цинцаре?

Г. МИЛОВАН: Гогофил.

ТИОСАВ: Е, то нисам ни за црно испод нокта! Еј, бре, ономад ми закиде три оке вуне... Закиде ми, једнама, две оке лоја. Отоич оку граха. Сад четири воска...!Ух, погани Цинцарин!

Г. МИЛОВАН: Велика је мудрост грчка, ал' је српска, сељачка

– много већа. То што ради – биће да је погана навика. Биће боље.

ТИОСАВ: *(Оће... бојим се... (Одлази гунђајући)*

Четврта слика

(Из механе излази послужитељ)

Г. МИЛОВАН: Гокче, де. Кол'ко?

МОМАК: Грош.

Г. МИЛОВАН: То си од газде научио?

МОМАК: Несам. А и да јесам, заувар је!

Г. МИЛОВАН: Лепо велиш. Али, било би од користи да скратиш мало тај језик. Оно, било би од користи још шта променити. Ево, грош. Да идемо полагано. Ајд! ***(Мрак. Остаје упаљена свећа у ћир Трпковој соби. Музичка завеса)***

II СМИЦАЛИЦА

Прва слика

(Предвечерје)

(Просценијум и пањ на његовој левој страни су осветљени. На пању седи Витомир. Деље комад

дрвета. Тиосав долази са десне стране.)

ТИОСАВ: Јес' вредан?

ВИТОМИР: Аја. Зар се већ врати?

ТИОСАВ: Та вратих се, што се не би вратио?

ВИТОМИР: Па кам ти восак?

ТИОСАВ: Што те се тиче?

ВИТОМИР: Бре, бре, Тиосаве! Ти од јутрос и ти од сад – ко два човека да су...

ТИОСАВ: Не стај ми на муку, к'о род рођени те молим!

ВИТОМИР: Не морам се ја с тобом разговарати. *(Пауза)*

ТИОСАВ: Дадох восак оном гаду доле.

ВИТОМИР: Бре, Тиосаве! Зар опет?

ТИОСАВ: А куд ћу, брате рођени, кад ме салети к'о...

ВИТОМИР: Опет ти јамачно подвалио?

ТИОСАВ: Јакако. Четири оке мање на његов кантар.

ВИТОМИР: Е јеси луд! Није вајде.

ТИОСАВ: Вала, Витомире, ја не знам ко је овде више луд. И теби је већ тол'ко пута подваљив'о, па му опет идеш.

ВИТОМИР: Јесте, ал ја ређе но ти. И не карај ме, нож у руке држим!

ТИОСАВ: Море не дрви!

ВИТОМИР: Оно јес'. Ето, није ми платио ни она кола врљика, што му их ономад дотерах.

ТИОСАВ: Неће ни да ти плати. И ја сам му дотерао једна кола још пре тебе, па – ту!

ВИТОМИР: Поган човек! *(Пауза)*

ВИТОМИР: Море, баш не би требало да му то прође на лијо. Ваљало би њега мало заварчити.

ТИОСАВ: Ваљало би, ал' де кметуј ти како?

ВИТОМИР: Сад?

ТИОСАВ: Мож'мо оставити и иза Божића. Не жури нам се. Сад, него кад!

ВИТОМИР: Чекај, бре, да размислим... Гле овако. Јел' преварио тебе как'ом кривом мером? Не мораш да кажеш. Онол'ко пута, знам. Јел' и мене? Јесте. Е сад

би ваљало да ти и ја њега... по за-
слузи. Е, а то ћемо овако: ...

*(Договарају се. Музичка заве-
са. Гаси се свећа у ћир Трпковој
соби)*

ВИТОМИР: Ал' сутра рано,
знаш, ти кажи курјаци, а ја –
ајдуци. Ваља га најпре заплаши-
ти... Може откуд он, или ко од
момака му, изићи и опазити...
Знаш?

ТИОСАВ: Знам, знам,

ВИТОМИР: Е тако. Ајд' сад, па
зором... А кад свршимо један за
другим пос'о, овде да се састане-
мо и одавде да кренемо опет њему.

ТИОСАВ: Договорено! Вито-
мире?

ВИТОМИР: А?

ТИОСАВ: Хвала!

ВИТОМИР: Одо' ја. У здравље!

ТИОСАВ: *(Остаје сам)* Сад
ћемо видети чија мајка црну ву-
ну преде. Биће шило за огњило!

(Мрак. Музичка завеса)

III СМИЦАЛИЦА

Прва слика

(Јутро је.)

*(Музика. Сцена постављена
као у првој слици прве смицали-
це. У дућану је ћир Ставра. Дућану
прилазе две девојке. Носе у рука-
ма кануре плетива и кесу са
пасуљем.)*

I ЦУРА: Јутро, ћир-Ставро!

ЋИР СТАВРА: Здраво живо,
лепотињо!

II ЦУРА: Ми дошле да види-
мо какве машлије имаш.

I ЦУРА: Јали каквих ћинђува...

II ЦУРА: Јали каквих крпица
што не вреде ни грош-два...

ЋИР СТАВРА: Машлије, оно,
шарене, мори! Ћиђуве – се у низ.
Крпчики – и за грош и за два. Бог
ви уби, а ди су ви гроши?

II ЦУРА: Ја имам две оке гра-
ха.

I ЦУРА: А ја две оке пређе.

ЋИР СТАВРА: Лепо, лепо. За
двиге граха – една ћинђува.
Еве. *(Даје)* А за двиге пређа –
пола од овој крпчики. Ете и теби.
Такој, ајд' сад. У послугу сам.

Друга слика

(Девојке одлазе. Ђир Ставра провирује из дућана, види да неко долази, па зове Трпка.)

ЂИР СТАВРА: Трпко! Трпко, мори! Орјатине!

ЂИР ТРПКО: *(Излази из механе.)* Које? Инајет један! Које?

ЂИР СТАВРА: Оно ли Витомирче пристиже? Ди сусретни га, оћи можд' неки шпекулација! *(Показује му шта је узео од девојака.)* Гли овој! Одо' у магазу д' однесе.

ЂИР ТРПКО: Ајд. И замандари добро!

Трећа слика

(Пред механу долази Витомир, „замишљен над великим проблемом“ и наоружан „до зуба“. О рамену му виси „гарабиљка“ – велика пушка кременача, а за појасом има две „пећанке“ – пиштољи.)

ЂИР ТРПКО: Бе, Витомире, оћиш у ајдуке?

ВИТОМИР: *(Седа за сто.)* Море, ово је дошло горе и од ајдука!

ЂИР ТРПКО: А што, како горе?

ВИТОМИР: Ето како, не сме човек сербес ни у свој забран изићи.

ЂИР ТРПКО: Што не сме?

ВИТОМИР: *(Полако и уплашено.)* Та знаш, почели се свуд виђати неки лопови.

ЂИР ТРПКО: Где, море? Где?

ВИТОМИР: Дај раки'цу.

ЂИР ТРПКО: Где, море?

ВИТОМИР: Та ноћас су тумарали горе по шуми. Прелазили чак и у мој забран.

ЂИР ТРПКО: Не лажи!

ВИТОМИР: Јес' богами, што би' лагао? Један кресао на мог чобанина и срећа те му није упалила пушка, а убио би га. Може та ракија?

ЂИР ТРПКО: Ма, не може! Их, бре! А кол'ко ги има?

ВИТОМИР: *(Устаје)* Виђају се двојица, а јамачно их има још. Ваљда су где на Великом Космају.

ЂИР ТРПКО: Е, е, несрећа! То код мене! А капетан? Зна капетан?

ВИТОМИР: Може бити и да зна, али док он крене потеру, они

могу овуд јаде поградити. Закључај ти магазу. И чек' само да се спусте у село.

ЂИР ТРПКО: Ајдуци?! У летно доби?! Ноћас ли, рече, видеше се?

ВИТОМИР: Ноћас, јакако. Ти не даш ту ракију, не даш? Ништа, одо' ја мојим послом, а ти види – снађи се. (Оде.)

ЂИР ТРПКО: Леле, леле! А бе, дете, донеси ми онија пусат!

МОМАК: (Истрчи из механе.)
Шта? Пушки да донесем?

ЂИР ТРПКО: На ушеса ли седиш? (Гласно) Пушки, пушки, бе, донеси!

МОМАК: (Отрчи натраг у механу.)

ЂИР ТРПКО: Мори, неје добро. Неје добро!

Четврта слика

(Послужитељ доноси две „цеваре“, једну дугачку „арнаутку“ и парче тканине. Даје Трпку, а овај седа за сто и почиње да чисти оружје. Долази Тиосав. Он за појасом носи „пећанку“ и један дугачак нож.)

ТИОСАВ: Како, ћир-Трпко?

ЂИР ТРПКО: Како? Ето како! Сега сам у Романија.

ТИОСАВ: Нек' си вала! А шта се ти оружаш?

ЂИР ТРПКО: Не ме питај, море! Знајеш ли да има ајдуци?

ТИОСАВ: Где, бре?

ЂИР ТРПКО: Горе, у Космај! Двојица ги има! Рек'о ми поштен човек.

ТИОСАВ: Е јес'?

ЂИР ТРПКО: Јес', бога ми.

ТИОСАВ: Ма иди бегај!

ЂИР ТРПКО: Јес', бога ми ти кажем! Едан 'тео да убије момак Витомиров сос пушку, теке му не упали.

ТИОСАВ: Е ви'ш ти сад белаја! Богами, ето их ноћас у село.

ЂИР ТРПКО: А зашто ја курдишем овија пусат?(Кажипрстом се куцне по челу.)

ТИОСАВ: Ама да ви'ш ти, ћир-Трпко, још неке беде!

ЂИР ТРПКО: Оште беда! Како, море?!

ТИОСАВ: Однекуд наишли курјаци.

ЂИР ТРПКО: Курјаци?!

ТИОСАВ: Јес' богами! Мени ноћас две овце здрпили. Да није чобанин надао вику – зло!

ЂИР ТРПКО: Леле, леле! Па 'ди се виђају?

ТИОСАВ: Има их и код твог чаира!

ЂИР ТРПКО: Тамо?!

ТИОСАВ: Ја ти кажем. Напаст нека – ето, човек сад није пристао ни из куће да крочи без пусата. Е, наиш'о бих неким послом после. *(пауза)* Чу ли ме? Ајд сад. *(Оде.)*

ЂИР ТРПКО: Леле, леле! Детиње! Детиње бе! Донеси онија барут! Кад донесеш, трчи у чаир и викај на чобана да дотерава овце иза кућу! *(Остаје сам)*

Какој би здрав човек овија мука поднео? Како? Ал' има Трпко тамо ди мало ко има. Има, има, пак ће тек сам с овија мука да с' избори.

Пета слика

(Послужитељ доноси барут. Трпко пуни оружје. Пред механу долази Веља)

ВЕЉА: О, шта је теби јутрос, црни Трпко?

ЂИР ТРПКО: *(Послужитељу)* Што ти стојиш ту? Сум наредила што? Искочи си на чаир! Брже! Које ти, Вељо, рече? Несум те чуја.

ВЕЉА: Велим, шта ти је јутрос?

ЂИР ТРПКО: Не ме питај, Вељо, море! Несрећа!

ВЕЉА: Кака несрећа?

ЂИР ТРПКО: Ајдуци, курјаци, несрећа! Дош'о земан да погинемо сос нашу стоку.

ВЕЉА: *(Кроз смех.)* А где то, Трпко?

ЂИР ТРПКО: Ето, горе у Космај! Рек'о ми поштен човек!

ВЕЉА: Море, како ајдуци, како курјаци, Господ с тобом?

ЂИР ТРПКО: Ама кад ти кажем, де!

ВЕЉА: Ти си, богами, то уснио.

ЂИР ТРПКО: Ајде, ајде! Гледај си свој пос'о, смотаник, баксуз и угурсуз! Не разговарам више сос тебе. Бегај!

ВЕЉА: Е, вала, ако! Ако, ћир-Трпко! *(Оде.)*

(Мрак. Музичка завеса)

IV СМИЦАЛИЦА

Прва слика

(Просценијум и пањ на његовој левој страни су осветљени. На пању седи Витомир. Деље комад дрвета. Тиосав долази са десне стране.)

ТИОСАВ: Ти, опет вредан? Делај, идемо ли одмах к Трпку?

ВИТОМИР: Могли би. Тиосаве, да знаш како се унесрећио сиромашак! Одма' је момка свог позвао да му донесе пусат.

ТИОСАВ: Предамном се већ скроз изгубио. Е, није му лако, али – ако!

ВИТОМИР: Их! Ти ћеш овако: понуди му посо', а ја ћу да уговарам цену.

ТИОСАВ: Оћу, али полако. Да не посумња, плашим се.

ВИТОМИР: Неће. *(Мрак. Музичка завеса)*

V СМИЦАЛИЦА

Прва слика

(Предвечерје.)

(Из механе излазе Трпко и Ставра. Пред механом седе тројица сељака и Милован)

ЂИР СТАВРА: Неће курјаци, неће ни ајдуци на овцу поштеног човека.

ЂИР ТРПКО: *(Унервозио се)* Не ми се мешај! Тако је – како је. За саде, а пос' ће видимо.

Друга слика

(Пред механу долазе Тиосав и Витомир)

ТИОСАВ: Ђир-Трпко! Оди де мало вамо.

ЂИР ТРПКО: Што ћете, море?

ТИОСАВ: Реко' ли ти ја да имамо пос'о с тобом?

ЂИР ТРПКО: А, шпекулација! Заборавио сум, Које би сте? Ћете ракија?

ВИТОМИР: Може.

ТИОСАВ: Немој, Витомире, журимо. *(Трпку)* Би ли ти узео још врљика, да ти дотерамо?

ЂИР ТРПКО: <Оћу, <оћу! Ми треба да ојачам око чаир. Земан дош>о да погинемо сос нашу стоку! Није ми за мене, него овци да сачувам. А колико имате врлики?

ТИОСАВ: Биће једно...

ВИТОМИР: Дваџест кола.

ЂИР ТРПКО: Е 'оћу, 'оћу! А пошто?

ВИТОМИР: По две рубље за кола.

ЂИР ТРПКО: Две рубље!? Много, море, еј! Нема пари, нема, нема!

ТИОСАВ: А шта би ти платио?

ЂИР ТРПКО: Шест цванцика кола.

ВИТОМИР: Е не можемо за шест! Аја!

ЂИР ТРПКО: Море немам пари, брате, душу да немам! Шест цванцика, па нек' је сретње!

ТИОСАВ: Е знаш, ћир-Трпко, шта је! Ево по тринаест гроша кола, па да дотерамо.

ЂИР ТРПКО: Не могу! Богами, не могу! Ево, радња не иде, дај овој, дај оној: дај на момке, плати пурезу, плати прирезу... па-

ра иде, иде, иде и оде. А не паза-ри се, брате! Него по шест па нек' је сретње!

ВИТОМИР: Не можемо! За тринаест гроша, ако оћеш... А ако нећеш... *(Окреће се – хоће да кре-не)*

ЂИР ТРПКО: Стани, стани! 'Оћете за седум цванцика?

ВИТОМИР: Аја! Ни пара ни-же!

ЂИР ТРПКО: Е аде, нек' је стретно. Моји сте људи и муштерије! А кад да ми дотерате?

ВИТОМИР: Па могли би и ноћас; сувота је, волови су нам одморни. Сутра и онако немамо кад – ваља нам радити на њиви.

ЂИР ТРПКО: Хм, ноћас? А ајдуци? А курјаци?

ТИОСАВ: А рашта нам је ово оружије? Не бери ти бригу за нас.

ВИТОМИР: Баш би' и волео да и' нагазимо. Ако буду ајдуци – да и' повежемо, а ако курјаци – да и' побијемо.

ЂИР ТРПКО: Е добро, добро. Дотерајте ноћас!

ВИТОМИР: Само, да нам од-
ма' платиш чим ти теслимимо
све.

ЂИР ТРПКО: Мени ми не
верујете?

ВИТОМИР: Није да ти не
верујемо, него ниси ми још пла-
тио оне врљике што ти их оно-
мад дотерах...

ТИОСАВ: Ни мени оне, знаш.

ЂИР ТРПКО: Е 'оћу, 'оћу. Све.
Ајде, само ми ви мени дотерајте.
А кад свршите, чукните ми на
мој пенџер. Ми јавите да знамо
рачун. Знаш, к'о људи, да не буде
речи...

ВИТОМИР: Лепо. Лепо, ћир-
Трпко. Одосмо ми. Води ти ра-
чуна да нас ајдуци не заобиђу ка-
ко, па теби ипод пенџера пре нас
дођу. Ал', брзо ћемо ми.

*(Поздраве се. Тиосав и Вито-
мир оду. Чује се шкрипа воловских
кола. Звук се непрестано понавља.)*

Трећа слика

*(Трпко се окреће људима који
седе испред механе.)*

ЂИР ТРПКО: Ајде! Ајде, мори
кући! Оћу затворим меана.

ПРВИ СЕЉАК: Ја сам наручио
вина!

ДРУГИ СЕЉАК: Ја ракије!

ТРЕЋИ СЕЉАК: Нећеш ваљда
сад да затвараш? Није се смркло
сасвим. Знамо ми да ти се не да
да арчиш свеће на нас. Кам ти
онолики восак?

ЂИР ТРПКО: Које тебе брига
за мој восак? Си зажуљио очи к'о
мачор муда, и би још да лочеш!
Ајде!

ТРЕЋИ СЕЉАК: Ништа, са-
мо кажем да још није смркло.

ЂИР ТРПКО: Море, смркова-
ло ви кад на сви јутри!

Г. МИЛОВАН: Не кудите, ћир-
Трпко. Ваљао би вама неки од
ових људи за какав посао. Ко да
вам дође сутра ако их сад све та-
ко назор отерате? Немојте тако.

ЂИР ТРПКО: Их, мазафларија!
Дојде ли ко сос шпекулација –
може, а да ми душа еде – не дам!
Ај сад! Нема вино, нама ракија...
затварам. Детиње, понаплаћивај!
Узи онија пушка и буди на опре-
зи. Ја ћу спавам сос пушка у кри-
ло.

Г. МИЛОВАН: Ајде људи да се растајемо. Дођ'те зором да посетимо још мало, навече путујем.

(Три сељака оду. Трпко крене ка вратима механе. Чује се шкрипа воловских кола.)

Г. МИЛОВАН: Ђир-Трпко, а што спавате са пушком у крилу? Да није војна каква, а да ја не знам?

ЂИР ТРПКО: Сум постао солдат на мој рачун! Оћи душмани да поарчу све моја. *(Милован одлази.)*

Мрак

VI СМИЦАЛИЦА

Прва (нема) слика

(Ноћ)

(Трпко улази у своју собу. Затвара прозор са решеткама. Лагано се гаси светло и пали се свећа у соби. Све је гласнија шкрипа воловских кола. Прошло је четири сата. Шкрипа престаје. Ван сцене се чује бука и жамор. На сваки шум, Трпко се трзне)

Друга слика

(До прозора долазе Тиосав и Витомир)

ТИОСАВ: *(Куца на прозор)* Еј! Еј, Ђир-Трпко!

ЂИР ТРПКО: *(Из собе, бојажљиво. Не види их.)* Ко је?

ТИОСАВ: Ја сам!

ЂИР ТРПКО: Кој си ти?

ТИОСАВ: Та ја, ми.

ЂИР ТРПКО: Ви? Ко, море, ви?

ВИТОМИР: Та ми, Витомир и Тиосав!

ЂИР ТРПКО: *(Излази на прозор)* Е, е. Ајде, стоварите ту, иза меана.

ТИОСАВ: Стоварили смо. Их!

ЂИР ТРПКО: Јесте све дотерали?

ВИТОМИР: Јесмо све. Сви два'ест кола – равно.

ЂИР ТРПКО: Е добро, брате, добро. *(Затвара прозор)*

ВИТОМИР: *(Хвата крило прозора)* Чек', чек'! А паре, Ђир-Трпко?

ЂИР ТРПКО: Дођите ујутру, рано, ће попијемо по 'едну и ћу ви дам.

(Затвара прозор)

ВИТОМИР: *(Не пушта прозорско крило. Отвори прозор још више.)* Не може друкчије! Онако смо погодили!

ЂИР ТРПКО: *(Нестрпљиво)* Ама де, кад ти кажем! Сутра море! Може неки ајдук да наиђе!

ТИОСАВ: Аја, сад ти нама плати, немамо кад сутра, а паре нам требају. *(Зачује се јавк у даљини)*

ЂИР ТРПКО: Еве го! Идите, молим вас! Ноћ је! Неко виче...! Пустите прозор!

ТИОСАВ: Ама оно јавкну неко!

ВИТОМИР: Да не погибе ко?

ЂИР ТРПКО: Аде, аде, 'оћу да спавам!

ТИОСАВ: Дај ти нама паре, па спавај! *(Опет се зачује јавк у даљини)*

ЂИР ТРПКО: Ијао! Има неки ђаво!

ВИТОМИР: Не виче се 'нако узалуд!

ЂИР ТРПКО: Их, их! Орјатини! Де, идите си дома!

ВИТОМИР: «Тели бисмо. Ал без пара – јок ми! Што си се тако узврпољио, далеко се чује јавк? Док до тебе дођу... Ала!

ЂИР ТРПКО: Идите, кад ве молим, бе! Пустите!

ТИОСАВ: Имаш ли пушку?

ЂИР ТРПКО: Имам!

ТИОСАВ: Брани се ако загусти. Да те није страх можда да ти не узму паре твоје? Имаш ли ти, уствари, паре? А, Витомире? Има ли?

ЂИР ТРПКО: Имам и новци! Орјатини едни, да би орјатини! *(Одлази у дно собе.)*

ТИОСАВ: *(Витомиру)* Матор човек, а к'о дете.

ВИТОМИР: *(Тиосаву)* Страх га да му курјаци џеп не пробуше.

ЂИР ТРПКО: *(Преброји новац и да им)* Еве, на! Идите си дома сад! Идите, кумим ве! Ће дођу, живог да ме изеду!

ВИТОМИР: *(Тиосаву)* Има ли тачно?

ТИОСАВ: Има. Ћир-Трпко?

ЂИР ТРПКО: Које сад?

ТИОСАВ: Да дођемо ми сутра на ракију?

БИР ТРПКО: Море, бегај ми од очи! Пусти ме да спавам!

(Мрак. Музичка завеса)

VI СМИЦАЛИЦА

Прва слика

(Јутро.)

(Перед механом седе три сељака. Послужитељ доноси ракију.)

ПРВИ СЕЉАК: Море, људи, чу ли који од вас неку дреку ноћас?

ДРУГИ СЕЉАК: Мене прену из сна неки јаук?

ТРЕЋИ СЕЉАК: Ма то је неко из села опет направио неки белај.

ДРУГИ СЕЉАК: Јес' вала. Него, неко тумарао ноћас колима по друму! Ко ли је?

ПРВИ СЕЉАК: Их, ко је? Мени Веља причао да му Трпко каз'о да има неки лопови. Ја му не верујем, ал' каже он: „Вели мени Трпко да је чуо од поштени људи“... А знаш како ти је народ. Мож' да биде, ал' не мора да значи.

(Долазе Тиосав и Витомир)

МОМАК: *(Надовезује се на причу)* Има и тој!

ПРВИ СЕЉАК: Ма шта ти знаш?! Не лупај к'о лонче низ басамаци, него дај Тиосаву и Витомиру шта ће!

МОМАК: Их! *(Тиосаву и Витомиру)* Шта ћете?

ТИОСАВ: Дај по полић, ал' од оне... боље. Немој ону што Трпко послужује. Него, ди је он?

МОМАК: Спије.

ТИОСАВ: Зар до ово доба?

МОМАК: Неје сву ноћ заспао.

ВИТОМИР: А што? Да није слаб?

МОМАК: Неје, него преседео тако на кревет сос пушка.

ВИТОМИР: С пушком...? Иди, море, пробуди га! Може те псовати... Ал' прво донеси ракије.

(Послужитељ оде. Тиосав и Витомир прсну у смех.)

ВИТОМИР: Еј, људи, ко ли је оно тумарао ноћас по друму? Чула се нека кола?

ПРВИ СЕЉАК: Ко би то знао? Неко и јаукну. Исто ноћас? Чу ли?

ВИТОМИР: Чу. (*Послужитељ доноси ракију.*)

ТИОСАВ: Тако. Ајд' сад, оди па га пробуди. Љутиће се.

ПРВИ СЕЉАК: Људи, еве га Веља.

Друга слика

(*Долази Веља. Храмље.*)

ПРВИ СЕЉАК: Куку, Вељо, шта ти је?

ВЕЉА: Ма, бестрага му глава!...

ДРУГИ СЕЉАК: Па казуј шта је?

ВЕЉА: Ето, ноћима ми већ нестају кокоши. Зором наћем само перје. Твор је, шта ли, мислим се. Ставио гвожђе ја да га уватим. Кад, ноћас чујем ја неку буку. Изиђем да видим дал' се твор у гвожђе у'ватио, па се ја уватим! Људи, дрекн'о сам к'о дрекавац.

ТРЕЋИ СЕЉАК: А ко ли други пут јаукну?

ВЕЉА: Опет ја. Проб'о да скинем, па ми се омакло.

ТИОСАВ: Црни Вељо!

ВЕЉА: А шта ћу. Ди је Трпко? (*Трпко излази сав подбуо и црвен у лицу*)

ВИТОМИР: Еве га.

ТИОСАВ: Добро јутро, домаћине!

ВИТОМИР: Зар ти до ово доба, море?

ЋИР ТРПКО: Ми се разби сан, и сунце огреја – несам заспа' ич.

ТИОСАВ: А, јеси уснио што?

ЋИР ТРПКО: Море, сум ти снио много! Све сос неки ајдуци, ајдуци, ајдуци...

ВИТОМИР: Их, бре!

ЋИР ТРПКО: Јес', јес'! Па се кољем, па се рвем, рвем... Па и они мене... Па ја опет њи'... Па ти се тек тргнем. Мало сведем очи, а оно курјаци. Курјаци читав чопор – да ме изеду! Зло једно! Ух!

ВИТОМИР: Зло, зло...

ЋИР ТРПКО: Дете бе!

МОМАК: (*Из механе*) Чујем, сега!

ЋИР ТРПКО: Ала ме глава боли. А камо млеко? Донео ли је чобан?

МОМАК: *(Излази из механе)*
Још није донео.

ЋИР ТРПКО: Трчи бе, млеко
да се донесе! Што чини тамо!?

МОМАК: Отера јутрос, ал'
млеко гу нема још.

ЋИР ТРПКО: Ајд за њим у ча-
ир, не се прави паметан!

МОМАК: *(Оде)*

ЋИР ТРПКО: Све видеф, ал
тоа што ме овако еде – никуд! Сад
почели и чобани да ми арче знање!

ТИОСАВ: *(Витомиру)* Аха, ту
смо! *(Трику)* И шта велиш, ајдуци
и курјаци?

ЋИР ТРПКО: Јес', јес'! Ко на
јаву, мори! Па ме и боли кад курјак
уједе!

ТИОСАВ: Па чекај сад! Је ли
био један курјак, или више њих?

ЋИР ТРПКО: Ма читав чопор!

ТИОСАВ: Са све зуби уједају?
И шта кажеш, боли, а?

ЋИР ТРПКО: Мори, муки моји
нико не зна.

ВЕЉА: А ди ти ћир-Ставра?

ЋИР ТРПКО: Послом у Бео-
град. Неки восак однесе!

ТИОСАВ: *(Витомиру)* Изјаловио
му се!

ЋИР ТРПКО: Рече ли што?

ТИОСАВ: Ма јок! Договарамо
се нешто...

ВЕЉА: Ћир-Трпко, како ти оно
врљике иза?

ЋИР ТРПКО: Купиа да загра-
дим чаир боље.

ПРВИ СЕЉАК: *(Кроз смех)* Јел'
да сачуваш од курјака и ајдука?

ЋИР ТРПКО: Попишмани се,
де!

ВЕЉА: Је ли, колко си платио
и од кога с ким си пословао за
онолке врљике? Има најмање пет-
нес кола...

ЋИР ТРПКО: *(Кажипрстом се
куцне по челу.)* То само овија гла-
ва уме да нађе од кога ће што ку-
пити. *(За себе)* Али боли.

ВИТОМИР: *(Тиосаву)* То само
он и зна, ал' цаба му!

ЋИР ТРПКО: Опет ви нешто
шурујете?

ВЕЉА: Је ли, а по кол'ко пла-
ти?

ЋИР ТРПКО: Ене, ти ће ми се
распирувајеш!?

ВЕЉА: Ето ти сад! Не може човек с тобом лепо да се разговара! Него, људи, ди нам је госн. Милован?

ТРЕЋИ СЕЉАК: Ту је он, не бој се. Сакрио се негде, па нас гледа. У'ватио га ја неки дан како се сакрио па пише ли пише неко слово. Тако и сад: ту је негде он – слуша шта говоримо и пописује.

ЂИР ТРПКО: Море, да није он каки шпијун? Можд' ради з' овија ајдуци? Пописује ко шта има, па дојави? А?

ВЕЉА: Ето! За поштена човека каже да је шпијун! То је писац, тако они то раде!

ЂИР ТРПКО: Ајде, ајде! Доста! Несум ја неки... тамо... глупак!

ПРВИ СЕЉАК: И нећеш да кажеш кол'ко си платио?

ЂИР ТРПКО: Јок!

МОМАК: *(Ван сцене)* Леле, леле! Ђир-Трпко!

ЂИР ТРПКО: Нека штета?! Шта је?! *(Послужитељ дотрчава на сцену)*

ЂИР ТРПКО: Шта је било!?

МОМАК: Врлике!

ЂИР ТРПКО: Шта кажеш?

МОМАК: Ни една врлика немат на чаир!

ЂИР ТРПКО: Ама шта рече ти, шта?

МОМАК: Однео неко све врлики с наш чаир...

ЂИР ТРПКО: Не може бити! *(Сав се узбудио)* Ама баш све однесене?! Леле, леле! Пропадо! Бегајте сви! Нико да ми није овде! Метла! *(Почиње опити метеж на сцени. Тројица сељака излазе, а затим се враћају; смеју се)*

ПРВИ СЕЉАК: Ко би мајстор да ти овако подвали?

ЂИР ТРПКО: Сиктер, суклето!

Трећа *(полу-нема)* слика

(Сви одлазе са сцене и враћају се смејући се. Долазе ћир Ставра, а мало после и две девојке. Ставра теши Трпка, а остали се смеју. Целокупно дејство на сцени служи као параван за off којим Милован завршава причу)

Г. МИЛОВАН: *(off, подвучен музичким етно мотивима)*

...И Витомир и Тиосав изиђоше такорсе да виде. Прочудише се и

они мало, па се учинише невешти и одоше. Чак после почели су већ и они сами казивати: како су Ћир-Трику подвалили да му се освете што им је много пута штошта закинуо; како је он пристао; како су они за ноћ превукли све врљике са његовог чајира и продали му. Еле све су казали како је и било. И сваки им је давао за право. Чак су то казивали људима у мекани пред Триком. Али, овај ни како није хтео признати да се тако гадно преварио. И тачно је: велика је мудрост грчка, ал' је српска, сељачка – много већа. Ви део ја.

Полу-крај

МАГНОВЕЊЕ

(Промена светла)

ЋИР ТРПКО: Аха, аха... што велија овија кантар? Осум ока!

ТИОСАВ: Осам?! Не може бити! Каквих осам, бог с тобом?

ЋИР ТРПКО: Еве, на! Осум, здравла ми.

***

ЋИР СТАВРА: Машлије, оно, шарене, мори! Ћинђуве – се у низ. Крпчики – и за грош и за два. Бог ви уби, а ди су ви гроши?

II ЦУРА: Ја имам две оке граха.

I ЦУРА: А ја две оке пређе.

ЋИР СТАВРА: Лепо, лепо. За дви оки граха – една Ћинђува. Еве. А за дви оки пређа – пола од овој крпчики. Ете и теби. Такој, ајд' сад. У послѣ сам.

***

ВИТОМИР: Јес' богами, што би' лагао? Један кресао на мог чобанина и срећа те му није упалила пушка, а убио би га. Може та ракија?

ЋИР ТРПКО: Ма не може! Их, бре! А колико ги има?

ВИТОМИР: Виђају се двојица, а јамачно их има још. Ваљда су где на Великом Космају.

***

ТРЕЋИ СЕЉАК: Ту је он, не бој се. Сакрио се негде, па нас гледа. У'ватио га ја неки дан како се сакрио па пише ли пише неко слово. Тако и сад: ту је негде он – слуша шта говоримо и пописује.

ЂИР ТРПКО: Море, да није он
каки шпијун? Можд' ради з' овија
ајдуци? Пописује ко шта има, па
дојави? А?

***

МОМАК: Врлике!

***

ЂИР ТРПКО: Јес', јес'! Па се
кољем, па се рвем, рвем... Па и

они мене... Па ја опет њих'... Па
ти се тек тргнем. Мало сведем
очи, а оно курјаци. Курјаци чи-
тав чопор – да ме изеду! Зло једно!
Ух!

ВИТОМИР: Зло, зло...

***

ТИОСАВ: Биће шило за огњило!
Мрак

Крај

